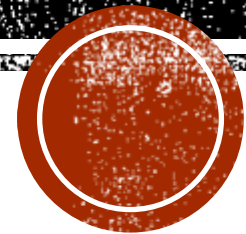

Päätöksenteon perusteet 14.3.2018

Jani Hovila

MITÄ ON VALTIONTUKI?

- SEUT 107 artikla

”Jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.”

- 4 tunnusmerkkiä, joista kaikkien tulee täytyä
- mikäli täyttyvät, kyse on valtiontuesta

1) JULKISIA VAROJA YRITYKSELLE

- Kyse julkisten varojen kanavoimisesta
  - toimenpiteellä budjettivaikutus
  - myös kunnan varat julkisia valtiontukiarvioinnissa
- Toimenpide kohdistuu yritykselle
  - juridisella muodolla ei merkitystä, jos harjoittaa taloudellista toimintaa ja tarjoaa markkinoilla tavaroita tai palveluita
  - saattaa siten olla myös yhdistys tai jopa säätiö edellytysten täytyessä

2) TOIMENPIDE ON VALIKOIVA

- Tuki kohdistuu ja suosii tiettyjä yrityksiä / toimialoja / maantieteelliset rajoitukset
- Toimenpide katsotaan tyypillisesti valikoivaksi, jos tuen myöntävällä viranomaisella on tuen suhteen harkintavaltaa.
- Sen sijaan yleisiä toimenpiteitä ei pidetä valtiontukena. Yleisiksi toimenpiteiksi katsotaan mm. yleinen verokannan lasku tai maksuhelpotukset kaikille yrityksille niiden koosta, sijainnista tai alasta riippumatta.

3) (UHKAA) VÄÄRISTÄÄ KILPAILUA

- ns. kilpailuvaikutuskriteeri
- potentiaalinen vaikutus riittää (i.e. *saattaa* vaikuttaa kauppaan ja vääristää kilpailua)
- julkisen toimenpiteen katsotaan vääristävän tai uhkaavan vääristää kilpailua, jos se on omiaan parantamaan tuen saajan kilpailuasemaa verrattuna muihin yrityksiin, joiden kanssa se kilpailee.

4) VAIKUTTAA JÄSENVALTIOIDEN VÄLISEEN KAUPPAAN

- ns. kauppavaikutuskriteeri
- Kilpailun vääristymisen osalta ei edellytetä näyttöä tuen tosiasiallisesti aiheuttamasta kilpailun vääristymisestä, vaan pelkkä mahdollisuus kilpailun vääristymiseen riittää.

ESIMERKKEJÄ TUKIMUODOISTA

- suorat avustukset, markkinahintaa edullisemmat lainat ja takaukset
- ali- tai ylihinnoitellut kiinteistön kaupat tai vuokraamiset
- markkinatalousperiaatteen vastaiset sijoitukset yrityksiin

VIRANOMAISEN ARVIOINTIVELVOLLISUUS

1) sisältääkö suunniteltu toimenpide taloudellista etua yritykselle

2) jos sisältää niin täyttyvätkö valtiontuen 4 kriteeriä

→ tiedonanto valtiontuen käsitteestä, voidaanko myöntää?

→ ellei, niin kuuluuko tuki ryhmäpoikkeuksen alaan?

→ ellei, voidaanko tuki myöntää de minimis -tukena?

3) jos edelleen kyse tuesta eikä perustetta hyväksyttävyydelle löydy, arvioitava hyväksyttävyyden edellytykset → kyse komissiolle notifioitavasta tuesta

RISKITILANTEITA

- suorahankinnan käyttäminen ilman laillisia perusteita
- avustukset palveluja tuottaville kolmannen sektorin toimijoille
- julkisen sektorin investoinnit

HYVÄKSYTTÄVÄT TUKITOIMENPITEET

- Jokin kriteeri ei täyty → tuki sallittu
- Vähämerkityksellinen tuki eli de minimis –tuki
- Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukainen tuki
- Palveluvelvoitemenettely (SGEI)
- Komissio voi hyväksyä tuen

Jos tuen myöntäjä arvioi, että suunniteltu tukitoimenpide täyttää kaikki valtion- tuelle asetetut neljä kriteeriä, on sille saatava komission hyväksyntä ennen tuen täytäntöönpanoa. Suomessa valtiontuki-ilmoitukset komissiolle toimitetaan työ- ja elinkeinoministeriön välityksellä

MITEN VAIKUTTAA?

- Jokainen tuki täytyy käytännössä arvioida erikseen valtiontukisääntelyn näkökulmasta.
- Kriteerien täytyessä tulee arvioida, onko tuen myöntämiselle olemassa kuitenkin hyväksyttävyyden peruste.
- Ellei perustetta ole, ilman komission lupaa myönnetyt tuet ovat laittomia ja ne voidaan joutua perimään korkoineen takaisin tukea saaneilta yrityksiltä.

PÄÄTÖKSENTEOSTA

- Päätöksiin on kirjattava myös mahdolliset muut tukeen liittyvät velvoitteet, kuten esimerkiksi velvoite kirjanpidon eriyttämisestä taloudellisesta toiminnasta.

- Pääsääntönä on, että valmistelutekstissä tai valmisteluasiakirjoissa on ilmoitettava tuen määrä ja kuvattava menettely, jolla on selvitetty tuen määrä ja sen hyväksyttävyyden peruste tai jolla todetaan, että päätös ei sisällä valtiontukea.

- Valtiontukisääntely edellyttää myös tiettyjen muotovaatimusten huomioimista päätöksissä.

Esim. de minimis -tuki: ”Toimenpiteeseen sisältyvä tuki, joka on määrältään [*] euroa, myönnetään vähämerkityksisenä eli ns. de minimis -tukena. Tuen myöntämisessä noudatetaan komission asetusta (EU)

N:o 1407/2013, annettu 24 päivänä joulukuuta 2013, perustamissopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen. (Julkaistu EUVL nro L 352, 24.12.2014)”

OIKEUSTAPAUKSIA

Komission päätös C 37/2004

Komissio velvoitti päätöksellään Suomen valtion perimään Componenta Oyj:ltä Karkkilan kaupungin sille komission mielestä laittomasti myöntämää valtiontukea. Komission päätöksen kohteena on Karkkilan kaupungin ja Componentan välinen kiinteistösijoitusyhtiön kauppa, jolla Karkkilan kaupunki osti ennestään jo puoliksi omistamansa Karkkilan Keskustakiinteistöt Oy:n osakekannan toiselta osakkaalta Componenta Oyj:ltä. Yhtiö omistaa mm. maa-alueita.

Kauppahinta (2,4 miljoonaa euroa) koostui osakkeista ja lainajärjestelyistä. Komission päätöksen mukaan kauppahintaan sisältyy sääntöjen vastaista valtiontukea mm. maa-alueiden hinnan yliarvostuksen muodossa ja se tulee periä kokonaisuudessaan ja korkoineen takaisin Componenta Oyj:ltä.

KHO 2015:180

Kaupunginhallitus oli päättänyt merkitä omistamansa kiinteistöyhtiön osakkeita yhteensä 400 000 euron arvosta. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaan pääomasijoituksen tarkoituksena oli vahvistaa kiinteistöyhtiön osakepääomaa ja varmistaa rahoituksen järjestymisen hirsisen toimistotalon rakentamista koskevalle kiinteistöyhtiön rakennushankkeelle.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella kaupungin pääomasijoitus omistamaansa kiinteistöyhtiöön voi muodostaa SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen. Kaupunginhallitus ei ollut kuitenkaan päätöksessään arvioinut kysymystä päättämänsä pääomasijoituksen luonteesta suhteessa unionin valtiontukisääntöihin.

Kaupunginhallituksen päätöksellä päätetty pääomasijoitus oli ollut omiaan vahvistamaan kiinteistöyhtiön kilpailuasemaa verrattuna muihin vastaavaa toimintaa harjoittaviin yrityksiin. Kaupunginhallituksen päätökseen ei kuitenkaan sisältynyt selvitystä pääomasijoituksen mahdollisesta kilpailua vääristävästä vaikutuksesta ja vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kun tästä seikasta ei ollut esitetty korkeimmassa hallinto-oikeudessa muutakaan selvitystä, kauppaa- ja kilpailuvaikutusta koskevien valtioneuvoston edellytysten täyttymistä ei voitu poissulkea.

Kaupunginhallituksen päätöksestä ilmenevien tietojen perusteella ei ollut siten mahdollista sulkea pois SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen valtioneuvoston edellytysten olemassa oloa. Kaupunginhallituksen ei olisi tullut tehdä päätöstä toimenpiteen hyväksymisestä ennen valtioneuvoston määräysten ja -säännösten soveltuvuuden tarkempaa selvittämistä.

Kaupunginhallituksen päätös kumottiin virheellisessä järjestyksessä syntyneenä.

KIITOKSET

Jani Hovila

lakimies, varatuomari

Tampereen kaupunki

konsernihallinto, lakiasiat

